

Et studie i den byzantinske sang, Juni 2019 - Anne Eisensee

Det har været en meget intens og lærerig måned på det Danske institut i Athen.

Mit ophold bestod af at:

1. Lære byzantinsk nodeskrift, neumer hos **Ioannis Arvinitis**
2. Lære ornamentik, de 8 modus og kompositioner hos **Gerasimus papadopoulos**
3. Lytte til messen i de ortodokse kirker.
4. Mødes med **Violette Boulanger** i Agios Eleftherios, for at overvære hendes og hendes medstuderendes timer hos **Konstantinos Konstantakopoulos**.
5. Få rutine i at læse det græske alfabet og lære basal græsk.

Jeg havde ialt 4 timer hos **Ioannis**, som i Juni måned havde travlt med sine elever, der skulle til eksamen. Den Byzantinske neumeskrift er et musikalsk skrifts-sprog, som tager tid at lære at læse, så man kan synge direkte fra bladet. Man bruger ordene Ni, Pa, Vu, Ga, Dhi, Kæ, Zå, Ni istedet for Solfege systemet. Træningen er hård og kræver meget repetition, så man får tonernes navne og skriften ind på rygraden. Derfor var den daglige øvning vigtig for mig.

Vi snakkede også om hele den historiske udvikling som de enkelte tegn har været igennem, hvilket Ioannis har forsket i og skrevet meget om. Utrolig spændende og inspirerende emne som jeg også havde læst lidt om i bogen *Byzantine neumes - A new introduction to the middel byzantine musical notation*, af Christian Troelsgård. Ioannis forklarede mig desuden de 8 modus. Han forklarede mig dem ud fra et historisk perspektiv og vestlige termer.

Jeg havde 6 timer hos **Gerasimus**, som skulle til Finland for at fremlægge forskning på en international conference om ortodoks kirke musik, inden vi kunne mødes. Gerasimus har lavet mange transkriptioner af de Byzantinske kompositioner til vestlig nodeskrift. Det gjorde at jeg havde mulighed for at lære komplekse kompositioner og ornamentik allerede fra den første time.

Ottomansk og Byzantinsk musik - lighedder og forskelle:

Jeg har i mange år studeret den ottomanske klassiske sang, som også bliver noteret i det vestlige nodesystem. Gerasimus forklarede mig de otte modi (skalaer) ud fra de tyrkiske makamer, som jeg kender. Han forklarede også de forskellige genre der findes. Jeg var overrasket over hvor tæt den Byzantinske sang rent musikalsk er, på den ottomanske musik. Man behøver næsten kun skifte den tyrkiske tekst ud med græsk tekst. Rytmer og form af kompositionerne er dog anderledes. Den Byzantinske sang har en konstant lige pulsformelse, uden egentlige taktindelingen og formen er mere langstrukket i sin opbygning. Det skaber en nærmest shamanisk følelse af trance. Det bære ganske enkelt præg af, at dens primære formål er at formidle den kristne liturgi. Dertil er forskellen også, at den byzantinske musik næsten kun bliver udøvet af sangere i den ortodokse kirke, hvor den ottomanske musik både har sang, instrumenter, verdslige og religiøse tekster. I tyrkiet blev musikken oprindeligt spillet af sufier og på sultanens paladser. Primært som akkompagnement til sufierne der drejede rundt og rundt for at forene sig med det guddommelige univers. Senere har den udviklet sig til også at foregå i kulturelle koncertsammenhænge. Instrumenterne der bliver brugt i tyrkiet er ney, tambur, oud, qanun, kemence og trommen Kudüm, der spiller bestemte rytmiske mønstre der gentages.

Gerasimus spiller oud, ligesom en del unge grækere idag spiller et ottomansk

instrument. Jeg tænker at de ønsker at kunne udtrykke sig musikalsk, på et instrument, og ikke kun i sang inden for rammerne af den ortodokse kirke. Den byzantinske og ottomanske musik har meget tilfælles, men også med den græske og tyrkiske folkemusik. Specielt skalaerne der bliver brugt. Det var interessant at se, at der bliver brugt græske folkesange i de nyskrevne byzantinske lærebøger i Agios Eleftherios. Et nyt pædagogisk værktøj til at lære de unge sangere de byzantinske modi.

Her kan man høre og se Gerasimus Papadopoulos synge byzantinsk sang:

<https://www.youtube.com/watch?v=WiwSvCewWyE>

Her spiller han oud og synger græsk folkesang:

<https://www.youtube.com/watch?v=-AkDcSWUWV8>

At overvære gudstjenester i de ortodokse kirker var vigtigt for mig, fordi jeg kunne lytte til sangerne fysisk og i den rette kontekst. En ortodoks gudstjeneste består næsten kun af konstant messen fra sangerne. Derved får man rig mulighed for at lytte til musikken og mærke den religiøse stemning som er omkring den byzantinske sang. Jeg var iøvrigt imponeret over deres nodestativer, som mindede om et lille kirketårn. Det kunne drejes rundt så de hurtigt kunne komme til en ny node i en anden bog. Jeg kan specielt anbefale **Agia Irini lige ved metro stationen Monastiraki**. Husk at kvinder sieder til venstre i kirken og mænd til højre.

Jeg ser frem til at komponere flere **Sjaruna sange** efter mit ophold og observere hvad det vil tilføje mine egne sange. Nok solid dybde, flere kvarttoner og glissandoer og længere kompositioner med flere modulationer. Jeg skal helt sikkert eksperimentere med min Yayli Tanbur, som ville kunne spille Ison - grundtonen - til de Byzantinske kompositioner. I Byzantinsk sang synger koret en grundtone, mens solosangeren synger melodien. Denne grundtone flyttes rundt alt efter kompositionens modulationer. Et smukt og meget simpelt element, som jeg gerne vil anvende mere i mine egne sange.
www.sjaruna.dk www.anneeisensee.com www.facebook.com/sjaruna

Links til studier i Byzantinsk sang:

- En pædagogisk indføring i byzantinske neumer af Ioannis Margaziotis:

<http://www.stanthonysmonastery.org/music/LearnByz.htm>

- Lydfiler til bog af Ioannis Margaziotis:

<https://www.youtube.com/watch?v=GUFWcHIL6TQ>

- Jeg fik anbefalet følgende sangere af Gerasimus:

Panagiotis Neochoritis (Παναγιώτης Νεοχωρίτης),
Thrasyvoulos Stanitsas (Θρασύβουλος Στανίτσας),
Danos Karampasis (Δάνος Καραμπάσης)

- Neumeskrift med sang af Danos Karampasis:

<https://www.youtube.com/watch?v=OJpx2XaJO48>

- Anastasimatarion - den ortodokse kirkes salmebog med neumer:

www.apostoliki-diakonia.com.gr Panepistimio metro, Dragatsaniou 2.

- Gerasmus Papadopoulos'es fremlæggelse af forskning:

https://www.youtube.com/watch?v=77U9YAyir7I&fbclid=IwAR27Kda_JCpwPo-DoGXPrBKH1FB5IB8h0_UpUpeMzEHd8k8OvjU0ndisV2o